

Wie staat er voor onze leerlingen aan de finish?

Laatst sprak ik iemand die ongetraind de vierdaagse in Nijmegen had uitgelopen. Ze vertelde dat ze ongelofelijk had afgezien, maar haar voornemen om ermee te stoppen besloot ze pas vlak voor het einde. Op mijn vraag wat haar desondanks tot het einde had gebracht zei ze: 'Mijn moeder vertelde me dat ze aan de finish stond.'

Het verhaal raakte me. Ten eerste door de kracht van motivatie om te presteren. Ten tweede door de kracht van waardering en vertrouwen van een belangrijke andere. Hoe doen we dat eigenlijk in het onderwijs?

Motivatie voor prestatie

'Het leukste van school' is voor veel leerlingen hun stage. Uit onderzoek blijkt dat ervaringen in de beroepspraktijk bijdragen aan het maken van loopbaankeuzes en leermotivatie. Toch zijn niet alle leerlingen gemotiveerd om op stage te gaan. Dat zou te maken hebben met dat leerlingen 'saai klusjes' moeten doen op een stageplaats die ze niet hebben gekozen, of dat ze een stageplek hebben gekozen omdat dit gemakkelijk te regelen was. Op mijn vraag waarom leerlingen dan stage lopen, kwamen antwoorden als 'omdat het moet' en 'het staat in het rooster'. Zou de vierdaagse in Nijmegen zijn uitgelopen als het lopen verplicht was? Moeten leerlingen niet eerst gemotiveerd zijn om een (vierdaagse) stage te lopen?

'Ieder mens wil 'ertoe doen''

De vraag is of je door moet gaan met activiteiten in het onderwijs als voor docenten of leerlingen niet duidelijk is waarvoor ze dit doen en als de leeropbrengst niet wordt gebruikt. We moeten zuinig zijn met wat we doen in het onderwijs. Wat we doen, moeten we zo zinvol mogelijk maken. Van ervaringen in de beroepspraktijk weten we dat het effectiever is

als leerlingen regie hebben over waar en wat ze willen leren, reflecteren op het gevoel wat (niet) bij hen past en dat gebruiken bij de keuze voor een volgende ervaring. Motivatie voor prestatie, zogezegd.

Waardering en vertrouwen

Ieder mens wil 'ertoe doen'. De vraag is: 'Waar en waarin wil je ertoe doen?' Dit ontdekken is onderdeel van loopbaanontwikkeling. Of je 'ertoe doet' heeft te maken met intrinsieke motivatie, maar eveneens met de waardering van de omgeving. Wat betreft keuze voor werk, moet je er ook 'toe doen' voor de arbeidsmarkt, voor de organisatie waarin je werkt, voor de mensen waarmee je werkt. Het is dus van belang dat leerlingen niet alleen ontdekken waar ze zich zinvol voelen, maar ook waar ze zinvol kunnen zijn. Wat betreft het zelf regie nemen om te presteren, is de waardering van anderen nodig om te ontdekken wat je kunt. Het vertrouwen van anderen is nodig om moeite te doen om dat te bereiken. Controleren of een leerling het goed doet is minder effectief om de intrinsieke motivatie te bevorderen. Vertrouwen geven dat je iets stap voor stap kunt leren, en dat stimuleren en waarderen werkt wel. Dat is wat je in het onderwijs doet, niet alleen bij het behalen van het diploma, maar voor elke overwinning waar de leerling moeite voor doet.

Wie staat er voor onze leerlingen, waardierend en met vertrouwen, aan de finish van een prestatie?

Marinka Kuijpers doet vanaf 2003 onderzoek naar loopbaanontwikkeling en -begeleiding van leerlingen in het vmbo, mbo en hbo. Ze is directeur van Loopbaangroep en voor de NVS-NVL Academie geeft ze de Training en Vervolgtraining Loopbaangesprekken.